

Marika Minkkinen

PIN-UP-TYTÖN MONET KASVOT
Pin-upin historiaa 1800-luvulta nykypäivään

Kuvataiteen koulutusohjelma
2019

PIN-UP-TYTÖN MONET KASVOT – Pin-upin historiaa 1800-luvulta nykypäivään

Minkkinen, Marika
Satakunnan ammattikorkeakoulu
Kuvataiteen koulutusohjelma
toukokuu 2019
Sivumäärä: 32
Liitteitä:

Asiasanat: pin-up, kuvataide, kuvitus

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena on selvittää mitä pin-up-taide ja -kulttuuri ovat. Työssä keskitytään naisia esittävään pin-up-kuvien sisältöön eri aikakausien tapahtumien ja taiteilijoiden välityksellä. Ajallisesti työ sijoittuu noin 1800-luvun puolivälistä 2010-luvulle.

THE MANY FACES OF THE PIN-UP GIRL – The history of pin-up from the 19th century to modern day

Minkkinen, Marika

Satakunnan ammattikorkeakoulu, Satakunta University of Applied Sciences

Degree Programme in Fine Arts

May 2019

Number of pages: 32

Appendices:

Keywords: pin-up, fine arts, illustration

The purpose of this thesis is to find out what the pin-up art and culture are. The work focuses on the content of pin-up images of females through events and artists of different ages. The text takes a closer look into the style from the mid-19th century to modern day.

SISÄLLYS

1	JOHDANTO.....	5
2	PIN-UP-TAIDE.....	6
2.1	Pin-up käsitteenä.....	6
2.2	Pin-upin synty.....	6
2.2.1	Cartes de visite.....	8
2.2.2	Pin-up-kalenterin synty.....	9
2.3	Gibson Girl ja New Woman.....	9
2.4	Elokuvan pin-up 1900-luvun alussa.....	11
2.5	Varga Girl.....	13
2.6	Toisen maailmansodan jälkeen.....	14
2.7	Playboy ja muut miestenlehdet.....	15
3	PIN-UP 2000-LUVULLA.....	19
3.1	Burleski.....	20
3.2	Taide.....	20
4	MERKITTÄVIÄ PIN-UP-TAITEILJOITA.....	23
4.1	Naistaiteilijat.....	24
4.1.1	Joyce Ballantyne.....	24
4.1.2	Pearl Frush.....	26
4.1.3	Zoë Mozert.....	27
5	YHTEENVETO.....	30
	LÄHTEET.....	31

1 JOHDANTO

Retrobuumi ja vintageharrastus ovat nostaneet pin-up-kuvien suosiota 2000-luvulla. Taiteen tyylilaji, joka nautti suurta suosiota 1900-luvun puolivälissä, hiipui taustalle miestenlehtien tuoman rohkeamman kuvaston myötä. Muutaman taiteilijan ylläpitämänä genre on säilynyt tähän päivään asti ja nauttiikin suosiota pin-up-harrastajien keskuudessa.

Tutkin tässä opinnäytetyössä pin-up-kuvan historiaa ja sen kehitystä nykyaikaiseksi taidemuodoksi. Keskityn käsittelemään naisia kuvaavaa pin-upia, eli ns. ”cheese-cake” -kuvia. Genrellä on pitkä ja monitahoinen historia, jonka alkusysäykseen vaikutti vahvasti feminismin nousu. Kaupallisiin ja propagandistisiin tarkoituksiin tehdyt kuvat viehättivät niin nais- kuin mieskatsojia.

Haluan nostaa esiin merkittäviä taiteilijoita, jotka omalta osaltaan ovat vaikuttaneet sekä genren suosioon, että kehitykseen. Vaikka suurin osa pin-up-taiteilijoista olikin miehiä, niin mukana oli myös hyvin menestyneitä naistaiteilijoita. Haluan erityisen tarkasti esitellä kolme hyvin menestynyttä naistaiteilijaa, jotka miesvaltaisella alalla menestyivät jopa paremmin kuin mieskollegansa. Nämä taiteilijat ovat esitelty omassa luvussaan.

Omassa taiteellisessa työskentelyssäni voi nähdä yhteyksiä pin-upiin, vaikka kuvisani esiintyvätkin ihmisten sijasta autot. Kiinnostuinkin aiheesta maalatessani teoksia 40- ja 50-luvun amerikkalaisista autoista. Opinnäytetyöni taiteellinen osuus kuvaa tavallisia henkilöautoja pin-up-tyyliin toteutettuina.

2 PIN-UP-TAIDE

2.1 Pin-up käsitteenä

Pin-up-termi juontaa juurensa englannin kielen sanonnasta ”pin up”, eli kiinnittää tai ripustaa valokuva, juliste tai piirustus esimerkiksi nastalla seinään. Pinup on viehättävä henkilö, joka esiintyy kyseisissä kuvissa. Pin-up-kuvassa esiintyvä nainen on useimmiten pukeutuneena paljastaviin asuihin, kuten uimapukuun, kesämekkoon tai joskus jopa alusvaatteisiin. Myös alastomuutta esiintyy pin-up-kuvissa, mutta tämä on ennemmin poikkeus kuin sääntö. (Merriam-Webster, Martignette, Meisel, 2011, 19.)

2.2 Pin-upin synty

Vaikka pin-up terminä yleistyi käyttöön vasta toisen maailmansodan aikana, voidaan pin-up-kulttuurin sanoa alkaneen jo 1800-luvulla teatterimaailmassa. Teollinen vallankumous ja kuvien massatuotanto mahdollisti kuvien jakamisen ja esittämisen laajemmin kuin aiemmin tuotetut maalaukset ja veistokset. 1800-luvulla naisen tuli pukeutua ja käyttäytyä tietynlailla. ”Todellinen nainen” oli ihanne täydellisestä kodin hengittärestä. Toisessa ääripäässä oli parjattu ”julkinen nainen”. Tyytymättömyys tähän kahtiajakoon johti lopulta feminismin nousuun Euroopassa ja Yhdysvalloissa. Ennen kuin naiset pystyivät julkisesti rikkomaan naiseuden rajoja, oli se mahdollista teatterin lavalla, jossa erilaisten normista poikkeavien roolien esittämistä jopa ihannoitiin ja siihen kannustettiin. Naisnäyttelijöillä oli ainutlaatuinen asema yhteiskunnassa. He olivat naisten omavaraisuuden ja itsenäisyyden symboleita, vaikka varsinaisesti heitä pidettiin seksuaalisen kauneuden lähettiläinä, joilla oli vapaus laillisesti liikkua yhteiskunnassa houkuttelevina ja toivottavina olentoina. Näyttelijättäret todistivat, että naisille oli olemassa vaihtoehtoisia, epävakaita ja voimakkaita rooleja, joita ei vain nähty vaan myös juhlittiin teatterissa ja sen mainoskuvissa. (Buszek, 2006, 27-28, 31.)

Myös vuosisadan lopulla alkunsa saanut burleskiteatteri mahdollisti naisille erilaisissa rooleissa esiintymisen, ei vain esiintyjinä vaan myös käsikirjoittajina ja ohjaajina. Burleski-termiä käytettiin laajalti kuvaamaan komediallisia esityksiä, joissa irvailtiin

2.2.1 Cartes de visite

Valokuvauksen keksiminen ja etenkin negatiiviin ja positiiviin perustuvan menetelmän synty mahdollisti valokuvien massatuotannon. A. A. E. Disdérin patentoima cartes de visite -menetelmä mahdollisti useamman vedoksen yhdestä negatiivista. Näitä kuvia myytiin muutaman pennin hintaan ja levityksestä vastasi kuvattavana ollut henkilö, mikäli kyseessä oli yksityishenkilö. Vaihtoehtoisesti julkisuuden henkilöiden kuvia valokuvaajat myivät itse. (Buszek, 2006 32.)

Kasvava keskiluokka Yhdysvalloissa ja Euroopassa oli kuvien pääasiallisia ostajia. ”Käyntikorttien” ostamisella haluttiin näyttää materiaalin keinoin kasvavaa vaurautta ja omaa sosiaalista statusta. Cartes de visite -kortteja (Kuva 2) keräsivät sekä miehet että naiset kansioihin, joihin oli kerätty kuvia ystävistä ja sukulaisista. Kansioilla esiteltiin perheiden sosiaalisia yhteyksiä. (Buszek, 2006, 33.)

Kuva 2. *Cartes de visite*, 1862

Vuoteen 1870 mennessä cartes de visite -albumit olivat niin laajalti porvarisnaisten elämää, että jopa nukkejen pakkaukset sisälsivät niitä, täydennettynä miniatyyrikortteilla muista nukeista, jotka olivat ostettavissa valmistajan kautta. Porvarilliseen kulutukseen ja yläluokkaistumiseen tähtäävä tekniikka osoittaa, kuinka nopeasti varhainen valokuvausväline hyödynnettiin alusta alkaen sekä keskiluokan tunnistamiseen että propagandistiseen potentiaaliin. (Buszek, 2006, 34.)

Burleskiesiintyjät lähestyivät uutta viestinnän välinettä radikaalimmin kuin kuvissa hillityn muodollisesti esiintyvät porvarisnaiset. Kuvista tuli tärkeitä mainonnan välineitä, joilla markkinoitiin sekä esityksiä, että itseä julkisuuden henkilönä. Tämä itsensä esille tuonti ja uran edistäminen saivat aikaan paljon kritiikkiä, etenkin koska kuvien myötä burleskin vähäpukaisuus tuli esille teatterimaailman ulkopuolellakin. (Buszek, 2006, 35.)

2.2.2 Pin-up-kalenterin synty

Pin-up-kuvan syntyyn vaikutti myös vahvasti kalenterimarkkinat. Benjamin Franklinin sanotaan olevan ensimmäinen henkilö, joka toi kalenterin Amerikkaan hänen *Poor Richard's Almanac* –painoksellaan. Hänen vuonna 1752 julkaisemansa versio oli se, jonka koko englanninkielinen maailma hyväksyi käyttöönsä tuona vuonna. Käytyään läpi useita muutoksia vuosisatojen aikana, kalenteri vakiintui nykyiseen muotoonsa, kun vuodesta pudotettiin yksitoista päivää. Noin vuonna 1850 kehitetty yksisivuinen mainostarkoitukseen tehty kalenteri nähtiin modernina keksintönä. Sivut toimivat myös markkinointitarkoituksessa: niin kuvituksen tehneet taiteilijat, kuin myös kalenterien printtauksesta vastanneet firmat saivat niiden myötä näkyvyyttä. (Martignette & Meisel, 2011, 20.)

Vuosisadan vaihteessa perustettu ja nopeasti kasvanut *Brown & Bigelow* oli tärkein pin-up-kuvien levittäjä, ja suurin osa tunnetuimmista pin-up-kuvista tehtiin erityisesti firman kalentereita varten. Puoli vuotta perustamisen jälkeen *Brown & Bigelow* julkaisi ensimmäisen kalenterinsa – yksivärisen printin George Washingtonista yhdessä hiili- ja puuryrityksen mainoksen kanssa. Vuosien kuluessa muitakin menestyneitä kalenteriryhtiä perustettiin, mutta niillä ei ollut samanlaista johtoasemaa alalla kuin *Brown & Bigelow*'lla, joka toimii vielä yli sata vuoden jälkeenkin. (Martignette & Meisel, 2011, 21.)

2.3 Gibson Girl ja New Woman

Nuori bostonilainen taiteilija Charles Dana Gibson (1867-1944) aloitteli uraansa samoihin aikoihin kuin *Brown & Bigelow* kalenteribisnes nousi kukoistukseensa. Keväällä 1885 Gibson kulki portfolionsa kanssa newyorkilaisten kirja- ja lehtikustantajien ovelta ovelle myyden lyijykynä- ja mustetöitä. Vasta noin puolitoista vuotta myöhemmin uusi, humoristinen *Life*-lehti osti Gibsonilta piirroksen ja tilasi lisää kuvituksia tuleviin julkaisuihinsa. (Martignette & Meisel, 2011, 21.)

Kuten monia 1800-luvun lopun amerikkalaisia aikakauslehtiä, vuonna 1883 perustettu *Life* markkinoitiin perhejulkaisuna. *Life* erottui usein konservatiivisten kilpailijoidensa joukosta, koska se väitti antavansa keskiluokkaiselle lukijalleen erilaisia nä-

kökulmia taiteeseen, musiikkiin, näytelmiin ja politiikkaan. Sen lukijakunta koostuikin oppineista ja valveutuneista kansalaisista. (Buszek, 2006, 85.)

New Woman (uusi nainen) oli 1800-luvun lopulla ensiesiintymisensä tehnyt vaihtuvien sukupuolinormistojen ikoni. Uudella naisella oli suurempi vapaus harjoittaa julkisia rooleja ja jopa pöyhkeillä seksuaalisella vetovoimallansa kuin aiemmin viktoriaanisilla normeilla muovattu nainen. Uusi nainen haastoi tavanomaiset sukupuolten väliset roolit ja kohtasi vihamielisyyttä sekä miehiltä että naisilta, jotka vastustivat

naisten julkista läsnäoloa ja mahdollista moraalien alenemista. (Clash of Cultures.)

Kuva 3. *Gibson Girl*, Charles Dana Gibson

Vuonna 1887 näki päivänvalon ensimmäinen kuva *Gibson Girlistä* (Kuva 3), jonka sanotaan olevan ensimmäinen todellinen amerikkalainen pin-up. ”Gibsonin tytöstä” oli muutamassa vuodessa debyyttinsä jälkeen tullut amerikkalaisen naiseuden ideaali ja koko kansan sydänpöytä. (Martignette & Meisel, 2011, 21.)

Gibson kuvasi uuden naisen romanttisena ihanteena: niin viehättävänä ja yleisenä, että taiteilija oli kerran ih-

metellyt: ”Minne katsoinkin, näin ne kauniit tytöt, ja kuka minä olin vastustamaan.” Gibsonin tutkielmat uudesta naisesta eivät esittäneet häntä seksuaalisesti yli- eikä aliaktiivisena, vaan terveellisenä kattauksena luonnollisia intohimoja, joita hillitsi porvarillisten tapojen ymmärtäminen. Gibsonin tytöt vakiinnuttivat paikkansa *Life*-lehdessä, jossa ne esiintyivät kahdenkymmenen vuoden ajan. (Buszek, 2006, 86.)

Gibsonin tyttö ei ollut vain miesten ihannoima, vaan faneista suurin osa oli naisia. Gibsonin tyttö nähtiin itsevarmana, itsenäisenä ja vahvatahtoisena, modernina naisena (Kuva 4). Vaikka hänet kuvattiinkin usein ylempään luokkaan kuuluvana, viehätti

hän niin rikkaita kuin köyhiäkin, nuoria ja vanhoja. (Martignette & Meisel, 2011, 21.)

Suosionsa huipulla Gibsonin tyttö vaikutti ajan muotiin, elämäntyyliin, käytöstapoihin ja jopa moraaliin. Hän esiintyi lauluissa, Broadway-näytelmissä ja painettuna mm. postikorteissa, astioissa, karamellilaatikoissa, nenäliinoissa sekä tietysti kalenteissa ja lehdissä. (Martignette & Meisel, 2011, 21.)

Kuva 4. *Advice to Caddies*, 1906, Charles Dana Gibson

Vuoteen 1900 mennessä *Gibson Girl* -mania oli noussut niin suuriin mittoihin, että *Collier's*-lehti tarjosi Charles Dana Gibsonille 100000 dollaria sadasta piirroksesta, jotka tuli tuottaa neljän vuoden sisällä. Kuvat ilmestyivät lehden keskiaukeamalla, tehden Gibsonin työstä ensimmäisen todellisen keskiaukeamatyön pin-upin historiassa. (Martignette & Meisel, 2011, 21.)

Gibsonin työllä on erityinen paikka amerikkalaisen taiteen historiassa: hänellä oli ylivoimaisesti tärkein vaikutus myöhempään pin-up-taiteilijoihin. Hän kuvasti hienostuneisuutta ja vapautta, mitkä inspiroivat taiteilijoita vuosia myöhemmin. (Martignette & Meisel, 2011, 21.)

2.4 Elokuvan pin-up 1900-luvun alussa

Elokuvan varhaisimpina vuosina näyttelijöitä mainitaan harvoin elokuvien mainoksissa. Vasta kuvaustyyliin muuttuessa intiimimmäksi, tulivat näyttelijät lähemmäs katsojaa ja olivat täten helpommin tunnistettavissa. Tämän muutoksen myötä elokuvateollisuus otti mallia teatterin myyntiä edistävästä strategioista, joissa hyödynnettiin yksittäisten näyttelijöiden vetovoimaa. Käsikirjoituksesta näyttelijäpohjaiseen

mainostukseen siirtyminen, tähtien luominen ja levittäminen pin-up-kuvien kautta tuli tärkeäksi osaksi studioiden suurempia myyminenestämistästrategioita. Fanit reagoivat tähän muutokseen positiivisesti ja jo vuonna 1919 fanikirjeitä käsittelevä artikkeli *Photoplay*-lehdessä totesi, että yli 90 prosenttia tähtien studiopostista koostui valokuvapyynnöistä. (Buszek, 2006, 143.)

Paramount Studion mainososasto ylpeili näytteillepanijoille, että pin-up-kuvat toivat mainosdollareita, jotka tavallisesti olisivat menneet sanomalehtimainoksiin. Kuvien välittömyys ja tuotteet, joille ne painettiin, tarkoittivat, että yleisön suosikkitähdet olivat helposti mukana kuljetettavissa. Suurin osa elokuvista ja vastaavista pin-up-kuvista oli kohdistettu lähinnä naisille, riippumatta kuvissa esiintyvien henkilöiden sukupuolesta, sillä naisyleisöllä oli valtava rooli elokuvateattereiden menestyksessä. Samoilla massatuotantotekniikoilla, joilla Gibsonin tytön kuvia levitettiin kuluttajille, voitiin elokuvatähtien pin-up-kuvia tuottaa paperinukeista nuotteihin ja tyynypäällisistä puuterirasioihin. (Buszek, 2006, 144.)

Kuva 5. *It*-elokuvan juliste

Kuten burleskin alkuvuosien cartes-de-visite -kuvat, myös aikaisimpien elokuvanäyttelijöiden kuvissa esiintyivät perinteisiä sukupuolirooleja rikkovat naiset, joille kyseinen toiminta oli hyväksyttyä sekä valkokankaalla että sen ulkopuolella. Nämä yhä monipuolisemmat esitykset ja normeja rikkovat tähtöset innostivat faneja keräämään heidän kuviaan kansioihin ja leikekirjoihin, kuten aiemmin oli tehty teatterinäyttelijöiden kohdalla. Vuonna 1912 perustettu *Photoplay*-lehti oli ensimmäinen varsinainen fanilehti ja täten vastasi kuvien kovaan kysyntään markkinoimalla julkisuuden henkilöitä ja elokuvatuotantoja. (Buszek, 2006, 144.)

Aikansa suurin elokuvatähti oli rankan lapsuuden kokenut Clara Bow, jonka merkittävin esiintyminen oli Elinor Glynin romaaniin pohjautuvassa elokuvassa *It* (Kuva 5), joka julkaistiin vuonna 1927. Glyn itse valitsi Bow'n kyseiseen rooliin ja eloku-

vasta tulikin valtava hitti. Clara Bow tunnettiinkin yleisesti lempinimellä ”it girl”, joka kuvasti Bow’n sukupolven määrittelemätöntä ja ristiriitaista vetovoimaa: heillä yksinkertaisesti oli sitä jotain. Bow oli kauneuden, hylkäämisen ja seksuaalisen vetoomuksen ilmentymä jazz-aikakauden ihmisille. (Britannica., Buszek, 2006, 174.)

2.5 Varga Girl

Vaikka pin-up-genreä kuvaava kuvasto syntyi jo 1910-luvun Hollywoodissa, se pin-upin kuvasto, joka nykyään yleisesti hyväksytään pin-upin tyyliksi syntyi vasta toisen maailmansodan aikana Yhdysvalloissa. Tyylin isänä toimi perulainen, Euroopasta oppinsa ja inspiraationsa hakenut ja sittemmin Yhdysvaltoihin muuttanut Alberto Vargas y Chavez, jonka Varga Girl-teoksia (Kuva 6) julkaistiin *Esquire*-lehdessä. Myös pin-up terminä yleistyi käytössä, kun sotaan lähteneet nuoret miehet kiinnittivät lehti- ja valokuvia naisista kasarmiensa ja lentokoneen ohjaamojen seiniin ja jopa poteroihin. (Buszek, 2006, 185.)

Kuva 6. Ensimmäinen *Esquire*ssa julkaistu Varga Girl, lokakuu 1940, Alberto Vargas.

Vargasin vuosina lehden palveluksessa hänen ”Varga tyttänsä” hakivat inspiraatiota elokuvallisista naiskäsityksistä sekä Amerikan kotirintaman tavallisten naisten uusista ihanteista. Tämä fantasian ja todellisuuden vastakkainasettelu peilasi propagandakampanjoita, jotka kannustivat naisia kopioimaan ja miehiä ihannoimaan naistyyppettä, joita normaalisti rauhanaikana parjattiin ja aktiivisesti nujerrettiin laman aikana. (Buszek, 2006, 185.)

Varga tytön ilmentämät toisen maailmansodan aikaiset naiseuden ihanteet eivät ainoastaan heijastaneet heteroseksuaalisten miesten haluja, vaan olivat monin tavoin synonyymeja kotirintaman naisten feministisen herkkyyden kanssa. Sodan käynnistäes-

sä radikaaleja muutoksia sukupuolten välisessä dynamiikassa sekä julkisilla, että yksityisillä alueilla, Varga tyttö toimi ikonina naisten muuttuneelle seksuaalisuudelle. Useampi nainen alkoi jäljitellä Varga tytön ilmeitä ja identiteettiä omaksuen uudenlaisen asenteen. Vaikka edellisiä sukupolvia edustanut feministinen pin-up kuvasikin perinteistä poikkeavaa ideaalia naiseudelle, toisen maailmansodan aikana johtaneet kulttuurivoimat tunnustivat pin-upin yhteyden moderniin naiseen, joka sopi mainiosti kulttuuria epätoivoisesti kuluttavan ja tuottavan uuden naiseuden malliin. Yhteiskunnan tarve naistyövoimalle sodan aikana kehitti pin-upista sekä seksuaalisesti itsetietoisena että hyveellisen naiseudenmallin. Tässä ympäristössä Varga tyttö nähtiin eräänlaisena modernina sodan jumalattarena, joka inspiroi sodan aikaisia muuttuvia naisten rooleja yhteiskunnassa ja populäärikulttuurissa. (Buszek, 2006, 186-187.)

2.6 Toisen maailmansodan jälkeen

Amerikkalaisten miesten palatessa sodasta, naisten kansallinen ihanne muuttui dramaattisesti kotirintamalla. Kansakunta, joka oli kiihkeästi ajanut naisia kyseenalaiseen normista poikkeavien roolinsa, muuttui, kun miehet palasivat takaisin töihin syrjäyttäen naistyövoiman. Hallitus, joka oli aiemmin käynnistänyt propagandistisia ponnisteluja vaatien naisten isänmaallista velvollisuutta palvella kansakuntaansa ”tuotannon sotilaina”, käytti nyt samaa taktiikkaa palauttaakseen naiset kotiin. Kiinnostus paluusta naisen vähemmän aggressiivisen ja perusteellisesti nostalgiseen ideaaliin sopi kulttuurisiin vaatimuksiin palata perinteisiin sukupuolirooleihin. (Buszek, 2006, 235.)

*Esquire*ssa siirtyminen sodanjälkeiseen pin-upiin heijasti amerikkalaisen kulttuurin laajempia suuntauksia. Lehti menetti taiteilijan, jonka työt olivat kuvastaneet sota-ajan normeja rikkovaa naista. *Esquire*n oikeudelliset ongelmat Vargasin kanssa olivat alkaneet sodan loppupuolella. Taiteilijan yrittäessä neuvotella sopimuksensa uudelleen lehden kanssa, hän menetti työnsä ja oikeutensa hänen nimeensä sekä teoksiinsa. Tästä johtuen sodanjälkeisen aikakauden pin-upin sattumalta muututtua Varga tytöstä ”Esquire tytöksi”, lehden pin-up-kuvien muutokset olivat dramaattisia niiden siirtyessä sodanjälkeiseen naisellisuuteen. (Buszek, 2006, 236.)

Naisten vetäytyminen takaisin koteihinsa sodan jälkeen ja keskittyttyä uudenlaiseen moraaliin ja äitiyteen synnytti ns. ”rouvien klubeja”, jotka olivat samankaltaisia kuin viktoriaanisen aikakauden ylemmän- ja keskiluokan ”todellisen naisen kultteja”. Näiden ryhmien tarkoituksena oli pyrkiä naispuoliseen aktivismiin ja moraalin vartiointiin, pyrkien näin rajoittamaan nuorten naisten pääsyä käsiksi pin-up-kuviin ja täten estää niiden ihannoiti. Tällaisten ryhmien protestoinnin vuoksi pin-up-kuvien pioneereina toimineet aikakauslehdet, kuten *Esquire* ja *Life*, vähensivät tai lopettivat pin-up-kuvien levityksen. (Buszek, 2006, 237.)

Täyttääkseen seksualisoidun naiskuvan jättämän aukon, entinen *Esquiren* työntekijä Hugh Hefner muokkasi aikakauteen sopivan pin-upin, eli ”playmaten”, joka tuli tunnetuksi hänen perustamassaan uudessa *Playboy*-lehdessä. Tällä Hefner pyrki palauttamaan sekä genren, että naisten seksuaalisuuden etuoikeutetulle miespuoliselle katsojalle. (Buszek, 2006, 237.)

2.7 Playboy ja muut miestenlehdet

Perinteinen pin-up alkoi vähitellen hiipumaan miestenlehtien vietyä kuvamaailman rohkeampaan suuntaan. *Playboy*-lehden perustaja Hugh Hefner painotti, että lehti oli tarkoitettu yksinomaan miespuoliselle yleisölle. ”Haluamme tehdä hyvin selväksi alusta pitäen, että emme ole perhelehti. Jos olette jonkun sisar, vaimo tai anoppi ja vahingossa tartuitte lehteemme, välittäkää meidät miehelle teidän elämässänne ja palatkaa takaisin *Ladies' Home Companioniin*”, Hefner kirjoitti lehden ensimmäisen numeron julkaisijan artikkelissaan. (Buszek, 2006, 237.)

Hefner lupasi, että lehti muodostaisi miellyttävän pohjan, joka on muotoiltu maskuliiniseen makuun. Lehdessä julkaistiin mm. artikkeleita politiikasta, urheilusta ja viihteestä: vitsejä, kuvakollaaseja ja keskiaukeamakuvia alastonmalleista, joille Hefner antoi nimen *Playmate*. Playboyn Playmaten viehäytys oli suunnitellun poikkeava toisen maailmansodan aikaisesta pin-upin prototyypistä, joka ihannoiti monitahoisia ja itsenäisiä naisia. Playmaten tuli heijastaa myöntyvää ja saatavilla olevaa naapurintyttöä, jolla oli viettelevän läsnä oleva ilme ja täten viehätti miespuolista katsojaa. (Buszek, 2006, 237.)

Vuonna 1959 Hefner onnistui palkkaamaan Alberto Vargasin, jonka hyvin erilaiset pin-upit inspiroivat Hefneriä luomaan omansa. Playmate-mallin mukaisesti kuitenkin Vargasin naiset hänen *Playboy*-vuosinaan menettivät *Esquire*-pin-upien tyylin, aggressiivisuuden sekä vaatteet. Vargasin *Playboy*-kuvituksista puuttui yleensä viittauksia naisten kulttuuriin ja selkeään kunnioitukseen, mitkä olivat tehneet hänen töistään toisen maailmansodan aikana kumouksellisia. Harvinaisissa tapauksissa, joissa nämä naiset ottivat kontaktia katsojaan, tapahtui se nimenomaan seksuaalisesti sekä ammatillisesti alisteisessa asemassa, viitaten aina katsojaan sanoilla ”sir” tai ”Mister”. Tämä teki selväksi, että *Playboyn* naisten seksuaalisuus ei ollut millään tavalla sidoksissa heidän valtaansa tai monimutkaisuuteensa. (Buszek, 2006, 238.)

Playboyn kilpailijaksi nousi vuonna 1965 uusi lehti, jolle perustaja Bob Guccione antoi nimen *Penthouse*. Sisilialaistaustainen Guccione oli Yhdysvaltojen kansalainen, mutta *Penthouse* perustettiin Isossa-Britanniassa, Guccionen muutettua Eurooppaan opiskelemaan taidetta. Hän työskentelikin kuvittajana ja sarjakuvapiirtäjänä, ennen kuin julkaisi ensimmäisen numeron *Penthousesta*. (Haden-Guest, 2004.)

Kilpailu *Playboyn* kanssa alkoi kumentua ja *Penthouse* otti mielellään vastaan valmiiksi raivatun tien. *Playboyn* kuvamateriaalit olivat kuuluisia naapurintyttömäisistä tuoreista kasvoista, jotka juuri sopivasti sattuivat olemaan alasti. *Penthouse* kuvasi naiset, kuten heillä olisi muutakin mielessä kuin vain rusketuksen saaminen. Hefner avasi *Playboy Clubin* Lontooseen ja Guccione seurasi pian perässä. (Haden-Guest, 2004.)

Penthouse alkoi rikkoa yhä useampia tabuja. Amerikan markkinoille tullessaan lehti oli ainoa todellinen haastaja *Playboylle*. Lehden kuvasto muuttui ajan saatossa uskaliaammaksi ja se oli ensimmäinen lehti, joka näytti häpykarvoja kuvissaan. *Playboy* seurasi mukana vasta noin yhdeksän kuukauden jälkeen. Ironista tästä tekee sen, että Guccione piti *Penthousea* poliittisesti konservatiivisena, erottaakseen itsensä *Playboyn* liberaaleista. *Penthouse* myös työllisti useita naisia lehdessään kirjoittajina ja muissa tehtävissä, jopa niin, että yhdessä vaiheessa lehden jokaisella alueella johdotehtävässä oli nainen. (Haden-Guest, 2004.)

Kahden edellä mainitun lehden joukkoon liittyi 1970-luvulla Larry Flyntin perustama *Hustler*. Flyntin näkemyksen mukaan Penthousen taiteelliset ulkoasut ja Playboyn saavuttamattomat mallit vieraannuttivat keskivertomiehiä. Tästä syystä Flynt ryhtyi julkaisemaan omaa miestenlehteään, jossa hän käytti mallinaan julkaisemaansa uutiskirjettä. *Hustler*-lehden ensimmäinen numero julkaistiin vuonna 1974. Lehti oli suunnattu työväenluokkaisille miehille ja sisältö oli epäsuorasti järjestelmänvastaista ja luokkavihamielistä. Julkaisu ylpeili raajan seksin kovilla kuvauksilla, joissa usein esiintyivät vammaiset, raskaana olevat ja vanhat naiset. Kuten kuvitella saattaa, lehti järkytti pornon vastustajia ja feministejä. (Biography)

Kuva 7. Betty Page

Vaikka *Playboy* ja sen jäljittelijät hallitsivat pin-upin genreä amerikkalaisen populäärikulttuurin sodanjälkeisellä aikakaudella, kukoistivat myös vastakulttuurien erikoisjulkaisut. Näiden erikoisuuksien joukossa

olivat *Focus*, *Fantastique*, *High Heels* ja legendaarinen *Bizarre*-lehti. Kirjoittaja,

valokuvaaja ja kuvittaja John "Willie" Coumts perusti vuonna 1946 aikakauslehdessä sekä miehille että naisille, jotka olivat kiinnostuneita erään kirjailijan sanoin "sosiaalisesti hyväksyttävästä masokismista". *Bizarren* painopiste oli seksuaalisesti hallitsevien naisten, eli dominatrixien, edustaminen sadomasokistisessa perinteessä, mutta päivitettyinä sodanjälkeisillä pin-up-mausteilla. (Buszek, 2006, 244.)

Vaikka *Bizarren* levikki suurimpien tällaisten erikoislehtien joukossa oli rajoitettu 5000 kopiaan julkaisua kohden, onnistui se käynnistämään sekä Coumtsin että newyorkilaisvalokuvaajien Irving ja Paula Klaw'n uran. 1950-luvun alkupuolella tämä veli-siskotiimi nousi pin-up-kuvillaan erikoislehdistä valtavirtaan, ja heidän kuviaan julkaistiin laajemmin levitetyissä julkaisuissa, joita myytiin tuhansille yksittäisille kuluttajille. (Buszek, 2006, 245.)

Klaw't ansaitsevat tunnustusta yleisesti seksuaalisesti aggressiivisen pin-upin edistämisestä sodanjälkeisellä aikakaudella, mutta he ovat nykyään paljon tunnetumpia

Bettie Pagen (Kuva 7) uran lanseerauksessa. Page oli niiden ensimmäisten naisten joukossa, jotka tulivat tunnetuksi pelkästään pin-up-genrestä. 1950-luvun alkupuolella Page oli esiintynyt dominana fetissilehdissä, kuten *Bizarressa*, ollut mallina sidontaa ja dominointia käsittelevissä pin-up -kuvissa ja näytellyt Klaw'ien kuvausstudion filminpätkissä. Hänen ainutlaatuinen tyylinsä saavutti 50-luvulla sellaisen suosion, että hänet oli julistettu kansallisessa televisiossa ”Miss Pin-Up Girl of the Worldiksi”. (Buszek, 2006, 245.)

3 PIN-UP 2000-LUVULLA

Vaikka pin-up-kuvasto liitetään vahvasti toisen maailmansodan ja 1950-luvun aikaan, on se säilynyt alakulttuurien suosiossa vielä tänäkin päivänä. Nykyajan kerta-käyttökulttuuri on saanut vastapainoksi vintage-harrastuksen, joka näkyy retrobuumina sisustuksessa ja pukeutumisessa. Enää ei tarvitse olla kuuluisa esiintyäkseen pin-up-kuvissa.

Vuonna 2011 perustettu *Delicious Dolls* -lehteä on kuvattu maailman suosituimmaksi pin-up-lehdeksi. Sitä julkaistaan sekä painettuna, että digitaalisena versiona. Lehti tukee pin-up-tapahtumia kaikkialla Yhdysvalloissa ja antaa jokaiselle mahdollisuuden esiintyä lehden valokuvissa, kunhan he ovat työskennelleet lehden hyväksymän valokuvaajan kanssa. *Delicious Dolls* on mukana Viva Las Vegas -tapahtumassa, jossa mm. kilpaillaan Miss Viva Las Vegas Pin-Up -kilpailussa. (*Delicious Dolls Magazine*)

Myös Suomessa järjestetään vastaava kilpailu: Pin-Up Finland (Kuva 8) on Suomen ensimmäinen ja tunnetuin pin-up-alan mallikilpailu, jota on järjestetty vuodesta 2011 lähtien. Kilpailussa etsitään tulevia pin-up-malleja, jotka kokevat tyyli suunnan omakseen ja ovat pin-up-elämäntavasta kiinnostuneita. Mallit voivat olla kaiken kokoisia, mutta osallistujilla täytyy olla terveet elämäntavat, koska he toimivat esikuvina muille alalle pyrkiville. (Pin-Up Finland)

Kuva 8. Kuvakaappaus Pin-Up Finlandin kotisivulta

Myös 50-luvulta inspiraatiota hakeva Rockabilly-alakulttuurin voi laskea pin-upiin kuuluvaksi. Vuosikymmenen tyyliin hurautaneet ”fiftarit” kellohelmoineen, rasvaletteineen ja kiiltävine amerikanrautoineen muodostavat oman vireän alakulttuurinsa. (Perälä, 2012.)

3.1 Burleski

Vaikka burleskiteatteri syntyi jo 1800-luvulla ja oli vahvasti pin-up-kuvan kehityksessä mukana, on sen suosio kasvanut valtavasti aina 1990-luvulta alkaen. Toki burleskinäytöksiä järjestettiin vielä 1900-luvun puolivälin jälkeenkin, mutta niiden suosio alkoi hiipumaan 1970-luvulle tultaessa. Miss Dirty Martini, Perle Noir, Julie Atlas Muz ja Dita Von Teese ovat vaikuttaneet vahvasti burleskin suosion kasvuun. (Burlexe)

Etenkin viimeksi mainittu on näyttänyt menestystä burleskin parissa esiintymällä ympäri maailmaa. Von Teese on päässyt seuraamaan burleskiesitysten yleisön evoluutiota hyvin läheltä. Kun hän aloitti esiintymisen 1990-luvulla, yleisö koostui enimmäkseen fetisisteistä ja miehistä, jopa heistä, jotka muistivat alkuaikojen burleskiesitykset. Modernin feminismin vuoksi nykyään noin 80% yleisöstä on naisia. (Garcia, 2016.)

Kuten pin-up-kuvaus ja -kilpailut, on myös burleski nykyään kaikkien saavutettavissa. Useat liikuntakeskukset järjestävät jopa burleskitanssitunteja, joissa harjoitellaan sensuelleja koreografioita. (Forever kuntoklubi)

3.2 Taide

Vaikka pin-up-taiteen suosio alkoikin vähitellen hiipumaan 1960-luvulla, eikä se enää saavuttanut samanlaista suosiota kuin kultakautenaan, on sitä silti tehty näihin päiviin asti.

Star Wars -julisteistaan veljensä Timin kanssa tunnetuksi tullut Greg Hildebrandt (s. 1939) nauttii suosiota yhä tänäkin päivänä. Veljesten töihin vaikutti vahvasti monet suosittu sarjakuvat ja he haaveilivatkin jonain päivänä työskentelevänsä Disneyn animaattoreina. Tuo haave ei koskaan toteutunut, mutta heidän töisään voi nähdä Disney vaikutuksen. Veljekset kuvittivat sarjakuvakirjoja, elokuvajulisteita, lastenkirjoja, julisteita, romaaneita, kalentereita, mainoksia ja keräilykortteja. Tim Hildebrandt kuoli vuonna 2006. (Brothers Hildebrandt)

Greg Hildebrandtin vuosituhaten vaihteessa syntynyt American Beauties -sarjan pin-up -kuvat (Kuva 9) edustavat perinteistä pin-upia.

Kuva 9. *Tribute to Gypsy*, Greg Hildebrandt, 2002

Hildebrandt halusikin sijoittaa kuvansa 1940- ja 50-luvuille, mutta ei halunnut kopioida sen aikaisia suuria mestareita. Inspiraationsa sarjalle hän sai jo hyvin nuorena selaillessaan salaa isoisänsä pin-up-kalentereita. (American Beauties Art)

Kuva 10. *Paradis*, Olivia de Berardinis, 2016

Olivia De Berardinis (s.1948), joka tunnetaan myös pelkkänä "Oliviana" faniensa keskuudessa, on työskennellyt taiteilijana 1970-luvulta lähtien. Vuodesta 1985 Olivia on tuottanut pin-up-kuvia *Playboy*-lehdelle. Hän kuvitteli, että miestenlehtien kuvittaminen olisi vain väliaikainen työ, kunnes hänen "oikea" uransa klassisen taiteen parissa voisi alkaa. Hän ei vielä silloin tajunnut, että kuvittamisesta tulisi hänen uransa. (eOlivia)

Vuonna 1975 Olivia tapasi Joel Berenin ja he menivät naimisiin neljä vuotta myöhemmin. Manhattanin Upper West Sidella asues-

saan he perustivat pienen *O Cards* nimisen kustannusyhtiön, joka pääasiassa julkaisi Olivian teoksia postikortteina. Myöhemmin he perustivat toisen yrityksen, Ozone Productions Ltd:n Olivian taideteosten lisensoimiseksi. (The Pin-Up Files)

”Vuosien edetessä minulla on ollut yhä enemmän töitä, ja vuonna 1993 Joel suunnittelei ja julkaisi ensimmäisen kirjamme *Let Them Eat Cheesecake*. Joel ja minä olemme tulleet kumppaneiksi vuosien varrella jopa taiteen toteuttamisessa. Hän valokuvaa mallit, tulostaa kuvista kopiot, antaa ehdotuksia ja kritiikkiä ja kun teos on valmis, hän jopa kuvaa siitä kopion”, Olivia kertoo työskentelystään Joelin kanssa. (The Pin-Up Files)

Olivian malleina on ollut mm. Bettie Page (Kuva 10), Dita Von Teese ja Pamela Anderson. (The Pin-Up Files)

4 MERKITTÄVIÄ PIN-UP-TAITEILIJOITA

Pin-up oli trendi, joka tuotti runsaasti alkuperäistä taidetta. *Brown & Bigelow'n* ja *Esquiren* kaltaiset julkaisijat työllistivät useita taiteilijoita, jotka nauttivat suurta suosiota. Kenties tunnetuin pin-up-taiteilija oli Gil Elvgren (Kuva 11), jonka teoksissa kiteytyy koko pin-up-taiteen ydin. Kuten kollegansa Art Frahm, Elvgren maalasi

Kuva 11. *Gil Elvgren pin-up*,
Louis F. Dow & Co, 1945

usein hölmöjä kohtauksia tytöistä, jotka vahingossa paljastavat alusvaatteensa. Elvgren väitti, että ihanteellisella pin-up-tytöllä oli 15-vuotiaan kasvot 20-vuotiaan kehossa. (*Sabotage Times*)

Jo aiemmin mainittu Arthur ”Art” Frahm tunnetaan parhaiten kuvista, joissa kauniiden nuorten naisten alushousut putoavat salaperäisesti nilkkoihin hyvin julkisissa paikoissa ja arkipäiväisissä asioissa, olipa kyseessä sitten keilailu, koiran ulkoiluttaminen, renkaan vaihtaminen tai ostosten kantaminen. (*The Pin-Up Files*)

Myös skitsofreniaa sairastanut Enoch Bolles menestyi urallaan hyvin. Bolles maalasi iloisia flapper-tyttöjä ja burleskikaunottaria oudoissa tilanteissa: tykin suulla istuen tai leikkisästi villieläimen taljan kanssa seurustellen. Skitsofreniadiagnoosinsa jälkeen Bolles kävi läpi tuskaisia hoitomenetelmiä, jotka vielä 1950-luvulla olivat hyväksytyjä psykiatriassa. Hän jatkoi kuitenkin taiteen tekemistä ja myymistä vielä valtion johtamasta mielisairaalasta käsin. (*The Pin-Up Files*)

Kuva 12. *August*, George Petty, *True Magazine*, 1947

George Pettyn *Petty Girls* (Kuva 12) koristivat

Esquire-lehden sivuja, ennen kuin Alberto Vargasin tytöt syrjäyttivät heidät. ”Petty tytöt” olivat valtavan suosittuja, laittautuneita ja urheilullisia tyttöjä, jotka alkoivat elämään osana tyttömäisiä sarjakuvia. Kuvien yhteydessä oli jonkinlainen sutkautus, yleensä siteeraten heidän naiiveja reaktioita tuijottaviin katsojiin, esim. ”Oh you would, would you?”. Samalla kun Pettyn suosio kasvoi, hänen rahalliset vaatimuksensa nousivat ja vuoteen 1940 mennessä *Esquire* alkoi etsiä hänelle halvempaa korvaaja, jolloin Vargas otti hänen paikkansa lehden palveluksessa. (Buszek, 2006, 203.)

4.1 Naistaiteilijat

Vaikka pin-up-taiteilijat olivatkin enimmäkseen miehiä, mahtui joukkoon myös menestyneitä naistaiteilijoita. Mieskollegoistaan poiketen heidän työnsä esittivät kuvien naiset tyypillisemmin perinteisinä amerikkalaisina tyttöinä, viehättävinä, mutta ei yhtä eroottisina kuin miestaiteilijoiden. (Hix, 2013)

4.1.1 Joyce Ballantyne

Nebraskasta kotoisin oleva Ballantyne syntyi pian ensimmäisen maailmansodan jälkeen. Hän opiskeli Nebraskan yliopistossa kaksi vuotta ja vapaa-ajallaan teki seinämaalauksia tavarataloille ja elokuvateattereille ennen kuin siirtyi opiskelemaan kaupallista taidetta Chicagon taideakatemiaan. Pari vuotta myöhemmin Ballantyne liittyi *Kling Studiolle*, jossa hän maalasi *Rand McNallyn* tiekarttoja ja kuvitti tietokirjaa *Cameo Pressille*. (Martignette & Meisel, 2011, 79.)

Ballantyne siirtyi seuraavaksi

Kuva 13. *Pin-up Shaw-Bartonin julkaisemasta kalenterista, Joyce Ballantyne, 1955.*

Stevens & Gross studioon, jossa hän viipyi yli kymmenen vuotta. Hänestä tuli osa taiteilijoiden ryhmää, jotka olivat erittäin läheisiä sekä ammatillisesti että henkilökohtaisesti. Ryhmään kuului myös muuan Gil Elvgren, jonka Ballantyne oli tavannut ensimmäisen kerran opiskellessaan taideakatemiassa Elvgrenin ollessa opettajana. (Martignette & Meisel, 2011, 79.)

Vuonna 1945 Ballantyne aloitti pin-up-kuvien maalaamisen *Brown & Bigelow*'lle Elvgrenin suosittelemana. Yhtiö esitteli Ballantynen kansallisen myynti- ja markkinoitihenkilöstölleen ”valoisimpana nuorena tähtenä kuvitustaiteen horisontissa”. Hän suunnitteli yritykselle uudenlaisen suoramainonnan pin-up-esityksen, minkä vuoksi hän sai lopulta kunnian luoda 12-sivuisen *Artist's Sketch Pad*-kalenterin. (Martignette & Meisel, 2011, 79.)

Kuva 14. *Coppertone Suntan Lotion*, Joyce Ballantyne, 1959.

Ballantynen uran tärkeimmät pin-up-kuvat olivat ne kaksitoista, jotka hän maalasi *Shaw-Bartonin* julkaisemalle kalenterille (Kuva 13). Sen julkaisuvuonna 1955, kalenterin kysyntä oli niin suuri, että yritys teki siitä uusintapainoksen monta kertaa. Ballantyne jatkoi uraansa seuraavaksi maalaamalla yhden kuuluisimmasta mainoskuvista kautta aikojen. Auringkovoiteita valmistava *Coppertone* pyysi useita kuvittajia esittämään alustavia ideoita sekä kotimaisille että kansainvälisille markkinoille suunnitellusta erityisestä kahdenkymmenen neljän arkin mainostaulusta. Ballantyne voitti toimeksiannon ja hänen lopullisesta maalauksestaan tuli koko kansan hurmannut ikoni: pieni lettipäinen tyttö, jonka leikkisä koira vetää hänen uimapuvustaan (Kuva 14). (Martignette & Meisel, 2011, 79.)

Ballantyne teki mainoskuvia ja kuvituksia myös muille yhtiöille, kuten esimerkiksi *Coca-Cola*, kalenterifirmat *Louis P. Dow* ja *Goes*, sekä *Esquire*- ja *Penthouse*-lehdille. (Martignette & Meisel, 2011, 79.)

Ballantyne muutti miehensä Jack Brandin kanssa Floridaan vuonna 1974, missä hän alkoi maalaamaan perinteisiä muotokuvia. Joyce Ballantyne kuoli vuonna 2006 88-vuotiaana. (Martignette & Meisel, 2011, 79.)

4.1.2 Pearl Frush

Pearl Frush oli yksi kolmesta maineikkaimmasta naispinuptaiteilijasta kalenterimarkkinoilla vuosisadan puolivälissä. Hän herätti kunnioitusta art directoreiden, kustantajien, myyntipäälliköiden ja painajien keskuudessa. Koska hän työskenteli pääasiassa vesiväreillä ja guasseilla, hänen alkuperäiskappaleitaan saatettiin harvoin toistaa riittävän suurina määrinä, jotta hän voisi saavuttaa suurempaa suosiota. Hänen töidensä perusteellinen tarkastelu paljastaa kuitenkin kyvykkyyden tarkan realististen kuvien luomiselle, jotka ovat verrattavissa paljon paremmin tunnetun Alberto Vargasin kuviin. (The Pin-Up Files)

Kuva 15. *Pearl Frush pin-up*

Kuva 16. *Sarjasta Aquatour, 1947*

Frush syntyi Iowassa ja muutti Mississippiin Meksikonlahden rantaan lapsena. Hän alkoi piirtää heti, kun pystyi pitämään väriliitua kädessään. Kun hän oli valmis virallisiin opintoihin, hän ilmoittautui New Orleansin taidekoulutuskursseille. Philadelphiassa ja New Yorkissa järjestetyn lisäkoulutuksen jälkeen Frush palasi takaisin perheensä pariin Chicagoon, jossa hän opiskeli Chicagon taideakatemiassa Charles Schroederin opissa. (The Pin-Up Files)

Frush avasi ensimmäisen studiosa Chicagossa 1940-luvun alussa. Vaikka hän otti vastaan freelance-töitä, hän työskenteli myös Sund-

blomin, Johnstonin ja Whiten studiossa. Vuoteen 1943 mennessä hänestä oli tullut yksi *Gerlach-Barklow*-kalenteriyhtiön tärkeimmistä taiteilijoista luoden joukon suosittuja sarjoja: *Liberty Belles*, *Sporthearts of Sports*, *Girls of Glamour* ja *Glamour Round the Clock*. Vuonna 1947 hänen vesiympäristöön sijoittuva *Aquatour*-sarjansa (Kuva 16) rikkoi kaikki myyntiennätykset. Vuoteen 1955 mennessä Frushista oli tullut ”kuumaa kamaa” kalenterimarkkinoilla, joten oli luonnollista, että myös *Brown & Bigelow* kiinnostui hänestä. Vuotta myöhemmin yritys julkaisi ensimmäisen Frush-pin-upinsa, joka oli horisontaalinen erityisesti ”ripustimille” tehty kuva, eli suuri seinäkalenteri, jossa oli vain yksi kuva. (The Pin-Up Files)

Frush nautti purjehduksesta, melonnasta, uimisesta ja tenniksen pelaamisesta, ja hän sisällytti usein urheiluaiheita teräviin, suoraviivaisiin töihinsä (Kuva 15). Hänen pin-upinsa kuvasivat hienosti nuorten naisten henkeä: he olivat terveitä ja raikkaita, muodokkaita, mutta eivät koskaan avoimen seksuaalisia. Jotenkin he pystyivät esittämään sekä elokuvatähtiä, että naapurintyttöjä. (The Pin-Up Files)

Toisinaan Frush signeerasi työnsä vihkimänimellään *Mann*. Hänen työskentelynsä oli aina erittäin tarkkaa, huomioiden jokaisen vivahteen lähes fotorealistisesti. (The Pin-Up Files)

4.1.3 Zoë Mozert

Colorado Springsissä vuonna 1907 syntynyt Alice Adelaide Moser opiskeli taidetta ensin LaFrance taidekoulussa ja sen jälkeen Philadelphian teollisen taiteen museossa. Hänen opettajanaan toimi Thornton Oakley, joka itse oli Howard Pynen suojatti. (ImagineFX, 2015.)

1920- ja 30-luvuilla Mozert rahoitti orastavaa taiteilijanuraansa poseeraamalla muille taiteilijoille niin alastomana kuin vaatetettunakin. Hänen kuvansa ilmestyi monien pulp-mysterilehtien kansille. Hänen oma taiteelli-

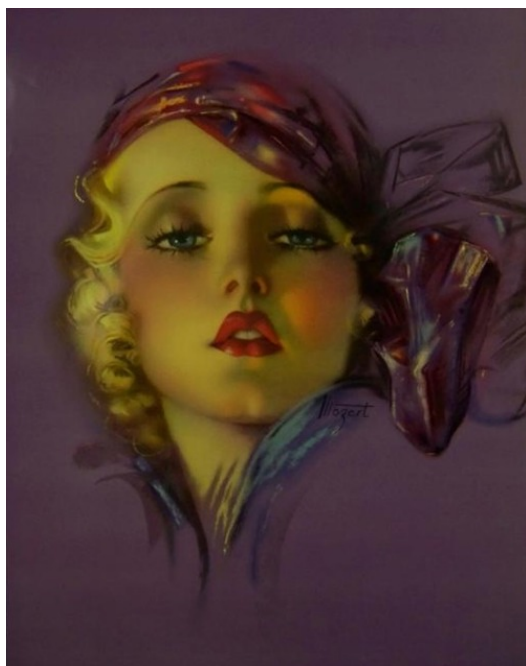

Kuva 17. Zoë Mozert, 1940-luku

nen uransa alkoi nousta 30-luvulla hänen vaihdettua nimensä Zoë Mozertiksi. Hänen koko perheensä seurasi pian perässä, mukaan lukien veljensä Bruce, josta tuli tunnettu valokuvaaja. Mozertin sanotaan valinneen uuden nimensä, kun hän oli käynyt läpi koko nimien sanakirjan ja päättänyt, että viimeinen nimi saa kelvata. (ImagineFX, 2015.)

Mozert työskenteli pääasiallisesti pastelliväreillä ja kuvitti kansikuvia mm. *True Story*, *True Romance*, *Screen Book* ja *Night Life Tales* lehdille, kuten myös mainoksille lehtien sisällä. *Maybelline Cosmetics*, *Raleigh Cigarettes*, *Dr Pepper*, *Irresistible Perfume* ja *Regina Hair Nets* olivat vain muutamia niistä tuotteista, joita hänen lumaavat naisensa näyttivät mainostavan. (ImagineFX, 2015.)

Vuoteen 1937 mennessä Mozert oli maalannut yli 400 teosta ja seuraavana vuonna hänet pestattiin Atlantic Cityssä järjestetyn *Miss America* -kilpailun tuomariksi. Tuomaristossa toimi myös James Montgomery Flagg, joka oli tunnetun *Uncle Sam Wants You* -julisteen tekijä. Ilmeisesti hän oli yrittänyt flirttailla Mozertin kanssa, mutta Mozert oli enemmän kiinnostunut pin-up-taiteilijakollegastaan George Pettystä, jonka työt olivat vaikuttaneet hänen omaan työskentelyynsä. (ImagineFX, 2015.)

Kuva 18. Zoë Mozertin omakuva.

Mozertin myydessä ensimmäisen alastonmaalauksensa vuonna 1942, hän kiinnitti Brown & Bigelow huomion. Mozert työskenteli yhtiön kanssa seuraavien 26 vuoden ajan ja hänestä tuli yksi yhtiön parhaista taiteilijoista. (ImagineFX, 2015.)

Vuonna 1952 Mozert sai kirjeen Brown & Bigelow'ltä, missä kerrottiin hänen olevan Norman Rockewellin jälkeen heidän korkeimmin palkattu taiteilija. Tuohon maailmanaikaan saavutus oli merkittävä erityisesti naistaiteilijalle. Hän sai jokaisesta kuvastaan 5000 dollaria, mikä

olisi vielä tänäkin päivänä huomattava summa puhumattakaan 50-luvun puolivälistä.

Mozert oli tunnettu kaikkialla Yhdysvalloissa ja sen ulkopuolella yhtenä aikansa johtavista pin-up-taiteilijoista. (ImagineFX, 2015.)

Mozertin töiden realismi erotti sen muusta 1930-1950-lukujen avoimen seksuaalisesta tai seksistisestä pin-up-taiteesta (Kuva 17). Hänen ymmärryksensä anatomiasta saattoi suurimman osan aikalaisistansa varjoon. Siinä missä miestaiteilija saattoi tehdä tytön jaloista pidemmät ja rinnoista pyöreämmät, Mozert kuvasi tytöt realistisempina. Usein hän käytti itseään teostensa mallina, joko käyttämällä peilejä tai valokuvaa apuna (Kuva 18). (ImagineFX, 2015.)

Nuoresta iästä alkaen Mozert oli tietoinen kauneudesta ja uransa aikana hän etsi täydellisyyttä. Uran alkuaikoina hän käytti veljiään ja sisariaan malleina ja myöhemmin avustajiaan. Löytäessään ominaisuuksia, joista hän piti, hän käytti niitä uudelleen ja uudelleen maalauksissaan. Esimerkiksi hänen veljellään oli täydellisen pulleat huulet, joten ne voi nähdä naisten huulilla useissa Mozertin teoksissa. (ImagineFX, 2015.)

Zoë Mozert menehtyi 85-vuotiaana vuonna 1993. (ImagineFX, 2015.)

5 YHTEENVETO

Pin-up-taiteen monivaiheinen ja värikäs historia on tuottanut valtavan määrän kuvastoa ja työllistänyt lukuisia taiteilijoita. Pin-up-kuvien neidot kuvastivat tietynlaista fantasiaa tytöistä ja naisista, jotka olivat vetovoimaisia mutta eivät yliseksualisoituneita. Pin-up-kuvat ovat viehättäneet sekä mies- että naiskatsojia. Genren sisällä työskennelleet taiteilijat toivat omat erilaiset mausteensa kuviin. Kuvamaailma on tietyllä tapaa palannut pin-upin lähtötilanteeseen kehopositiivisuusajattelun myötä. Siinä missä 1800-luvulla burleski antoi naisille vapauden rikkoa normista poikkeavia rajoja, antaa nykyajan pin-up mahdollisuuden kenelle tahansa esiintyä niin pin-up-kuvissa kuin myös burleskiesitysten lavoilla henkilön koosta tai iästä riippumatta.

Opinnäytetyöni aiheeseen tutustuminen oli erittäin mielenkiintoinen prosessi. Olin toki tietoinen pin-up-kuvien olemassaolosta, mutta en ollut syvemmin tutustunut aiheen historiaan tai taiteilijoihin. Pin-upista on harmillisen vähän julkaisuja, ja monella onkin varmasti mielikuva siitä 1950-luvun mainoskuvastona, vaikka pin-upilla on huomattavasti monipuolisempi historia.

LÄHTEET

Merriam Webster -sanakirja, viitattu 13.12.2018, www.merriam-webster.com

Martignette, C. G. & Meisel L. K., 2011, *The Great American Pin-Up*, Benedikt Taschen Verlag GmbH, Köln

Buszek, M. E., 2006, *Pin-Up Grrrls, Feminism, Sexuality, Popular Culture*, Duke University Press, Durham and London

Kenrick, J., *A History of the Musical Burlesque, 1996-2003*, verkkodokumentti, viitattu 4.1.2019, www.musicals101.com/burlesque.htm

Hix, L., 2013, *Pin-Up Queens: Three Female Artists Who Shaped the American Dream Girl*, verkkodokumentti, viitattu 26.1.2019, www.collectorsweekly.com/articles/female-artists-who-shaped-the-american-dream-girl

Clash of Cultures, *The New Woman*, n.d. verkkodokumentti, viitattu 3.2.2019, ehistory.osu.edu/sites/ehistory.osu.edu/files/mmh/clash/NewWoman/newwomen-page1.htm

www.britannica.com/biography/Clara-Bow, n.d, verkkodokumentti, viitattu 13.3.2019

thepinupfiles.com/frush.html, n.d. verkkodokumentti, viitattu 20.3.2019

ImagineFX, heinäkuu 2015, aikakauslehti

Haden-Guest A., *The Observer Bob Guccione, Boom and Bust*, *The Guardian*, 1.2.2004, verkkodokumentti, viitattu 30.3.2019, www.theguardian.com/theobserver/2004/feb/01/features.magazine87

www.biography.com/people/larry-flynt-9542114, verkkodokumentti, viitattu 30.3.2019

Nixon, A., *The 6 Greatest Artists From the Golden Age of Pin-up*, 19.4.2016, viitattu 31.3.2019, verkkodokumentti, sabotagetimes.com

deliciousdollsmagazine.com, n.d., verkkosivu, viitattu 2.4.2019

pinupfinland.com, n.d., verkkosivu, viitattu 2.4.2019

Forever kuntosivut, viitattu 2.4.2019., www.foreverclub.fi/laji/burleski/, www-sivut

Perälä, R. 2012, *Kellohame heilahtaa 50-luvun malliin*, Ylen Elävä Arkisto, viitattu 2.4.2019, verkkodokumentti, yle.fi/aihe/artikkeli/2012/03/14/kellohame-heilahtaa-50-luvun-malliin#media=78705

Doherty, S., 22.9.2012, The history of Burlesque Dancing, viitattu 2.4.2019, verkkodokumentti, www.burlexe.com/burlesque/the-history-of-burlesque-dancing

Garcia, P., 13.4.2016, Dita Von Teese on Burlesque Feminism, Nude Selfies, and How She Came Up with Her Name, Vogue, viitattu 4.4.2019, verkkodokumentti, www.vogue.com/article/dita-von-teese-burlesque-feminism-name

The Brothers Hildebrandt, n.d., viitattu 8.4.2019, [www.sivut, www.brothershildebrandt.com](http://www.sivut.www.brothershildebrandt.com)

Greg Hildebrandt's American Beauties, n.d., viitattu 8.4.2019, [www.sivut, www.americanbeautiesart.com](http://www.sivut.www.americanbeautiesart.com)

Olivia de Berardinis, n.d., viitattu 8.4.2019, [www.sivut, eolivia.com/bio/](http://www.sivut.eolivia.com/bio/)

The Pin-Up Files, n.d., viitattu 8.4.2019, verkkodokumentti, www.thepinupfiles.com/olivia1.html

Kuva 1. www.musicals101.com/burlesque.htm

Kuva 2. www.phototree.com/id_cdv.htm

Kuva 3. fi.wikipedia.org/wiki/Gibson_Girl

Kuva 6. www.allposters.com/-sp/Varga-Girl-October-1940-Posters_i1892341_.htm

Kuva 4. www.periodpaper.com/products/1906-charles-dana-gibson-girl-golfing-caddies-print-original-033664-cdg1-004

Kuva 13. sadmanstongue.com/2012/03/09/the-vintage-pin-up-art-of-joyce-ballantyne-1918-2006/

Kuva 14. www.americanartarchives.com/ballantyne.htm

Kuva 5. [en.wikipedia.org/wiki/It_\(1927_film\)](http://en.wikipedia.org/wiki/It_(1927_film))

Kuva 11. thepinupfiles.com/elvgren1.html

Kuva 15 & 16. thepinupfiles.com/frush.html

Kuva 17 & 18. thepinupfiles.com/mozert.html

Kuva 7. bizarrela.com/2018/05/betty-page

Kuva 12. www.galleryeastnetwork.com/george-petty-full-gallery

Kuva 8. pinupfinland.com

Kuva 9. www.americanbeautiesart.com/GalDetails2.asp?snob=102498

Kuva 10. eolivia.com/shop/paradis-limited-edition-on-paper